

Četiri glavne terapijske opcije:

Kirurški zahvat ± Radioterapija (RT)
± Kemoterapija (CT) ± Cilijne terapije

Multidisciplinarni, multimodalni pristup je ključan u liječenju tumora glave i vrata.

MOGUĆNOSTI LIJEČENJA

Metode liječenja određuju se ovisno o stadiju i sijelu bolesti, kao i sveukupnom zdravstvenom stanju oboljelih. U liječenju uznapredovale bolesti često se primjenjuje kombinacija različitih metoda kako bi se povećala uspješnost liječenja.

Kirurško liječenje

Kirurško liječenje podrazumijeva uklanjanje tumora operativnim putem. Oboljeli kod kojih je bolest lokalizirana mogu se podvrgnuti kirurškomu zahvatu za odstranjivanje tumora.

Radioterapija (zračenje)

Radioterapija ili zračenje je postupak uništavanja tumorskih stanica X-zrakama visoke energije. Osim na tumorske, zračenje djeluje i na zdrave stanice. Danas su

razvijene i nove tehnike, poput radioterapije modularnog intenziteta (IMRT) koja uništava manje zdravih stanica od starije radioterapije te smanjuje štetu na strukturama grla i usta kod raka glave i vrata.

Kemoterapija - primjena citotoksičnih lijekova

Kemoterapija podrazumijeva primjenu citotoksičnih lijekova koji zaustavljaju rast tumorskih stanica i njihovo razmnožavanje. Kemoterapija danas ima sve veću ulogu u kontroli raka glave i vrata. Osnovni su citostatiki u liječenju tumora glave i vrata cisplatin i 5 fluorouracil. Citostatiki oštećuju i zdrava tkiva, što često uzrokuje popratne nuspojave kao što su mučnina, povraćanje, vrućica, alergijske reakcije, poremećaj krvne slike, gubitak kose i druge.

Biološka terapija ili imunoterapija

Liječenje novijeg datuma je i primjena pametnih lijekova. Cilijana terapija djeluje tako što selektivno prepoznaje i uništava tumorske stanice, a čuva zdrave.

Ova se metoda sve češće i uspješnije primjenjuje u liječenju tumora glave i vrata. Lijek koji se koristi u cilijanom liječenju lokalno uznapredovale bolesti je cetuximab. Primjenjuje se u kombinaciji sa zračenjem ili kemoterapijom jer na taj način povećava učinak konvencionalnih terapija i uspješnost liječenja. Neželjeni učinci liječenja u odnosu na primjenu kemoterapije rjeđi su i blaži, a najčešći su kožni osip, proljev, mučnina.

Izdavači: Hrvatska i zagrebačka liga protiv raka

Glavni i odgovorni urednik: Damir Eijuga

Autor teksta: Zvonimir Kralj

Tisak: PRINTERA GRUPA, Zagreb

Naklada: 20.000 kom.

Tisak ovog letka pomoglo je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

1 American Society for Clinical Oncology's officially approved cancer information website (www.cancer.net, last accessed May 2008).
2 Hashibe M, Brennan P, Benhamou S, et al. Alcohol drinking in never users of tobacco, cigarette smoking in never drinkers, and the risk of head and neck cancer: Pooled analysis in the international head and neck cancer epidemiology consortium. *J Natl Inst.* 2007;99:777-99.
3 Hakamp HC, Mann JJ, Speel EJ, et al. Role of human papillomavirus in the development of head and neck squamous cell carcinomas. *Acta Otolaryngol.* 2004 May;124:4:520-6.

SPRIJEČIMO TUMORE GLAVE I VRATA

ŠTO JE RAK GLAVE I VRATA?

Rak glave i vrata jedan je od najučestalijih tipova raka u Europi i svijetu. Glavni su čimbenici rizika pušenje i alkohol te infekcija HPV-om (humani papiloma virus). Procjenjuje se kako je broj slučajeva raka glave i vrata u Europi oko 140.000 godišnje, s više od 65.000 smrti na godišnjoj razini. U Hrvatskoj od raka glave i vrata godišnje oboli oko 1100 osoba.

Rak glave i vrata pojavljuje se u stanicama koje pokrivaju ili se nalaze uz tkiva i organe u području glave i vrata uključujući usta, jezik, usnice, grlo, žlijezde slinovnice, ždrijelo, grkljan, sinuse i štitnjaču, ali ne uključuje oči i mozak.

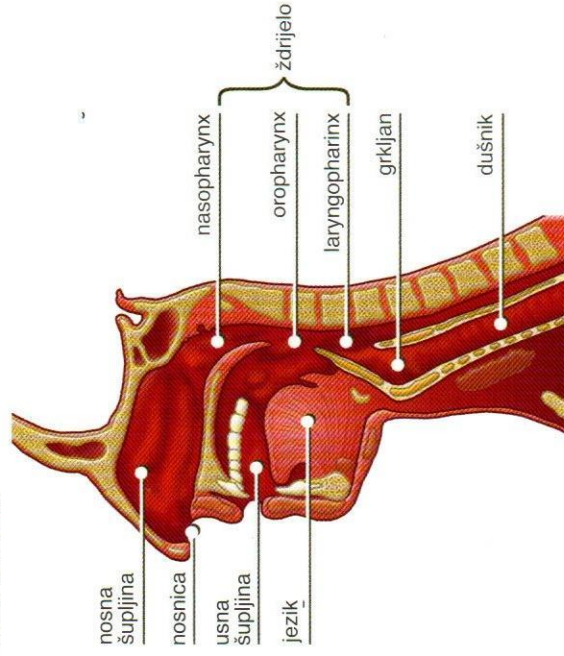
Rak glave i vrata može biti osobito težak za oboljele zbog toga što sama bolest i kirurško odstranjivanje tumora utječu na najvidljivije dijelove tijela i obično se prilično negativno odražavaju na svakodnevne aktivnosti poput jela, pića, disanja, govora i izgleda.

SIMPTOMI

Simptomi raka glave i vrata ovise o lokaciji tumora i često su nespecifični zbog čega ih obojeli nerijetko zanemaruju.

Najčešći simptomi i znakovi raka glave i vrata:

- Uporna grlobolja
- Teškoće pri žvakanju ili bolovi pri gutanju
- Trajno začepljen nos ili uporna krvarenja iz nosa
- Čvor na vratu
- Produljena promuklost ili promjene u tonu glasa
- Bol koja sijeva u uho
- Gubitak osjeta u dijelu lica
- Neobične bijele (leukoplakija) ili crvene (eritroplakija) mrlje u ustima
- Rane u ustima

NAJUČESTALJI ČIMBENICI RIZIKA

- **Dob:** Rak glave i vrata najčešće se pojavljuje u dobi od 40 ili više godina¹.
- **Spol:** Vjerojatnost razvoja raka glave i vrata dva je do tri puta veća kod muškaraca nego kod žena, ali stopa raka glave i vrata kod žena raste¹.

- **Pušenje:** Pušači su izloženi većem riziku raka usta od nepušača¹.
- **Alkohol:** Kronično konzumiranje alkohola može povećati rizik od raka usta i grla¹. Pušenju i konzumiranju alkohola može se pripisati 75 posto svih slučajeva raka glave i vrata².
- **Izlaganje suncu:** Osobe koje se svakodnevno dugotrajno izlažu suncu izložene su povećanom riziku raka usana i kože glave i vrata¹.
- **HPV:** Osobe koje se inficiraju humanim papiloma virusom izložene su povećanom riziku od razvoja raka glave i vrata³. HPV se javlja u 25 posto slučajeva raka glave i vrata.

U posljednjih nekoliko godina zabilježena je veća učestalost pojave ove vrste raka kod pripadnika mlađe populacije, ali kod kojih nije zabilježeno konzumiranje alkohola ili duhana, koji se smatraju glavnim čimbenicima rizika za nastanak ove zloćudne bolesti.

DIJAGNOSTIKA

Rana dijagnostika osobito je važna jer se tumori tada mogu uspješnije liječiti čuvajući organe ili dijelove organa koje je početni tumor zahvatio. Otkrivanje raka u ranom stadiju nastanka omogućava i učinkovitije liječenje te povećava stopu izlječenja.

Dijagnostičke pretrage otkrivanja raka glave i vrata uključuju:

- pregled specijalista
- laringoskopiju i fiberoskopiju – korištenje medicinskih uređaja, tanke fleksibilne cijevi koja osigurava prikaz organa, poznate pod nazivom endoskop, za pregledavanje unutrašnjosti organizma
- uzimanje uzorka (biopsija) za dokazivanje tumora

Ostala ispitivanja s ciljem utvrđivanja proširenosti bolesti:

- kompjutorska tomografija (CT snimanje)
- magnetska rezonancija (MR)
- pozitron-emisijska tomografija (PET snimanje)
- ultrazvuk (UZ)